

ROLUL PROGRAMULUI SIBIU 2007 – CAPITALĂ CULTURALĂ EUROPEANĂ ÎN DEZVOLTAREA SOCIOECONOMICĂ URBANĂ*

SABINA-ADINA LUCA

Una dintre politicile culturale cu impact deosebit atât la nivel local, cât și la nivel național, a fost Programul Sibiu 2007, Capitală Culturală Europeană. Ceea ce s-a realizat prin acest program nu a fost doar creșterea numărului de turiști, respectiv sporirea vizibilității Sibiului și a României pe plan internațional, ci și dezvoltarea anumitor indicatori socioeconomi urbani. Ne bazăm această afirmație pe impactul pe care Programul Sibiu 2007, Capitală Culturală Europeană l-a avut asupra agenților economici locali, respectiv creșterea profitabilității economice, cât și pe modernizările realizate în infrastructura urbanistică. Toate acestea s-au resimțit, în mod pozitiv, în timpul și după încheierea programului, în viața socioeconomică a urbei. Tot printre câștiguri se numără și faptul că alte posibile viitoare capitale culturale din România vor putea să folosească experiența Sibiului și pot să fie efectuate comparații utile pe diverși indicatori sociali între Sibiu și alte capitale culturale europene.

Cuvinte-cheie: politici culturale, dezvoltare urbană, capitală culturală, infrastructură culturală și urbanistică.

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE: PROGRAMUL SIBIU 2007 – CAPITALĂ CULTURALĂ EUROPEANĂ ȘI INOVAȚIA SOCIALĂ

Pentru a dobândi eficiența scontată, politicile culturale, la fel ca orice alt gen de politici, trebuie să se raporteze la schimbările care survin la un moment dat în plan macrosocial, macroeconomic etc. și să răspundă unor necesități specifice fiecărei comunități. Comunitatea sibiană, căci la ea facem referire în studiul de față, este un spațiu al multiculturalismului, caracterizat de existența unui „melting-pot”, în care pare că se diluează, dar se și potențează reciproc valențele culturale românești, germane, dar și maghiare, neuitând nici etnia rromă. Programul *Sibiu*

Adresa de contact a autorului: Sabina-Adina Luca, Catedra de Științe, Facultatea de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, str. Nicolae Iorga, nr. 66, ap. 18, Sibiu, România, e-mail: sabinaluca@yahoo.com, sabina.luca@ulbsibiu.ro.

* Această cercetare face parte din proiectul „Politici culturale și integrare europeană. Impactul programului *Capitale Culturale Europene* asupra dezvoltării și a reconstrucției identitare”, finanțat prin grantul 37 GR/23.05.2007 de către Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior din România. Întreaga responsabilitate a opiniilor exprimate aici îi revine doar autorului.

2007 – *Capitală Culturală Europeană* a pus în dialog aceste culturi, bazându-se și pe mai vechile moșteniri, pe care le-a produs Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, într-un context în care trebuie să învățăm mai bine raportarea la alteritate, prezența „celuilalt” în spațiul public, cu sensibilitățile și bucuriile lui, cu angoasele și nostalgiile proprii, într-un spirit al înțelegerii reciproce. Poate că, de aceea, prea des menționatul „excepționalism sibian” poate să fie viitorul model al cooperării, al unei istorii comune asumate și al unor construcții orientate spre dezvoltare viitoare.

Din aceste puncte de vedere, raportat la conceptul de inovație socială, putem aprecia că Programul *Sibiu 2007 – Capitală Culturală Europeană*, ca politică culturală, și-a dovedit elementul său de noutate prin faptul că a „forțat” culturile să intre în dialog, dialog care, la rândul său, a potențat capitalul social existent, creând astfel noi pârgii de dezvoltare comunitară și urbană.

Efectele Programului *Sibiu 2007 – CCE*, pe plan local

Intenția noastră în acest studiu este de a demonstra modul în care o politică culturală poate să se răsfrângă asupra vieții sociale și economice a unei comunități. Pentru a fi implementată cu eficiența scontată, a fost nevoie să se realizeze investiții importante, atât în infrastructura culturală, cât și în infrastructura urbană. Aceste investiții s-au materializat, în final, în câștiguri importante la nivelul comunității, deoarece, datorită creșterii foarte mari a numărului de turiști, a crescut profitabilitatea economică pe plan local, multe firme înregistrând salturi economice substanțiale. Acesta nu este, însă, singurul câștig al Sibiului, în urma implementării Programului *Sibiu 2007 – Capitală Culturală Europeană*. Printre efectele pozitive se numără, în special, aspecte ce țin de identitatea locală, de întărirea sentimentului de apartenență la comunitate, dezvoltarea sentimentului de mândrie și, nu în ultimul rând, dezvoltarea conștiinței civice și a responsabilității sociale. Iar vizibilitatea pe plan internațional a Sibiului a însemnat, până la urmă, vizibilitatea pe plan internațional a României, iar din acest motiv importanța acestui program la nivel local trebuie să fie completată de importanța sa la nivel național.

Obiectivele pe care ni le-am propus în acest studiu au fost inventarierea numărului de proiecte derulate cu ocazia Programului *Sibiu 2007 – CCE*, surprinderea evoluției numărului de turiști, în contextul acestui program, identificarea impactului pe care programul l-a avut asupra agenților economici, inventarierea investițiilor în infrastructura culturală și cea urbanistică și surprinderea evoluției profitabilității firmelor, în contextul Programului *Sibiu 2007 – Capitală Culturală Europeană*.

Pentru atingerea acestor obiective am recurs la analiza datelor statistice și a documentelor emise de Primăria Municipiului Sibiu și Asociația Sibiu, 2007.

Programul cultural din 2007 a reprezentat, pentru Sibiu, un prilej de relansare a industriei turismului din municipiul și din județul Sibiu. Potrivit statisticilor Primăriei Sibiu, numărul turiștilor, până la începutul lui decembrie 2007, a atins cifra de 700 000, un număr dublu față de 2006 și triplu față de 2005. Din numărul total, un procent de 40% a fost reprezentat de turiști străini. Reprezentanții administrației

locale speră că anii următori vor reprezenta tot ani de creștere pentru Sibiu. Astfel, pentru 2009, se preconizează chiar o dublare a numărului de turiști față de 2007. „Sunt festivaluri, precum *Tiff* sau Festivalul de Dans Modern, care au avut în 2007 prima ediție la Sibiu și vor continua și în anii următori. Ministerul Culturii și-a anunțat, de asemenea, disponibilitatea de a continua finanțările și în anul care urmează. Vor mai fi și concerte, în Piața Mare și pe Stadionul Municipal. Dorim să avem o ofertă culturală de aceeași valoare cu cea de anul acesta (2007, n.r.)”, a afirmat primarul Klaus Johannis, în cadrul unei conferințe de presă (www.sibiu.ro).

Tabelul nr. 1

Numărul de turiști în perioada 2005–2007, în Sibiu

2005	2006	2007
220 000	300 000	700 000

Sursa: Asociația Sibiu 2007.

Datorită creșterii numărului de turiști s-au construit noi unități de cazare, numărul locurilor de cazare dublându-se, iar calitatea serviciilor a crescut și ea considerabil. La începutul lui 2008 în Sibiu existau peste 72 de unități de cazare cu servicii de două, trei, patru și chiar cinci stele (Primăria Sibiu).

În ce a constat Programul Sibiu 2007 – Capitală Culturală Europeană?

La Sibiu, în anul 2007, în cadrul programului Sibiu – CCE au fost prezentate 337 de proiecte, însumând 2 062 de evenimente, de la teatru și pictură, muzică, film, dans, literatură, și până la arhitectură, artă contemporană și gastronomie. Parteneriatul cultural cu Marele Ducat al Luxemburgului s-a concretizat prin 40 de proiecte comune *Sibiu – Luxemburg* (Datele au fost furnizate de Asociația *Sibiu 2007 – CCE*).

Numărul total al celor care au propus proiecte în acest an a fost de 301 de operatori culturali, instituții publice de cultură și culte, instituții publice de spectacole și concerte, instituții publice de învățământ, centre culturale, institute culturale ale ambasadelor străine din România, ONG (culturale, tineret etc.) naționale și internaționale, edituri, persoane fizice, consulate onorifice române în străinătate și societăți comerciale.

Valoarea finanțărilor alocate pentru proiectele culturale din anul 2007 a fost de aproximativ 13 400 000 de euro, suportate de Primăria Sibiu (aprox. 8 200 000 de euro, pentru 215 proiecte), Consiliul Județean Sibiu (aprox. 450 000 de euro, pentru 21 de proiecte), Asociația *Sibiu 2007 – Capitală Culturală Europeană* (7 500 de euro, pentru două proiecte), Ministerul Culturii (aprox. 3 400 000 de euro, pentru 99 de proiecte) și Comisia Europeană (1 400 000 de euro, pentru evenimentele de închidere, în baza finanțării acordate orașelor ce au dobândit acest titlu) (*Asociația Sibiu – 2007*).

Nu doar proiectele culturale au absorbit sume de bani substanțiale, ci investiții au fost făcute și în infrastructura urbanistică, costurile ridicându-se la următoarele sume (în milioane de euro):

Tabelul nr. 2

Investiții realizate în Sibiu, în anul 2007

Investiția	Costul estimativ (milioane euro)	Instituția finanțatoare
Construirea unui nou terminal în cadrul aeroportului Sibiu.	28,5	Consiliul Local, Consiliul Județean
Reabilitarea Centrului Istoric.	6	Consiliul Local, Ministerul Culturii
Renovarea gării.	5	Ministerul Transporturilor
Refacerea sistemului de aprovizionare cu apă.	9	Consiliul Local
Îmbunătățiri în ce privește traficul urban.	0,25	Consiliul Local
Renovarea unor biserici.	1,3	Ministerul Culturii
TOTAL	50,05	

Sursa: Primăria Municipiului Sibiu.

Aceste cifre, însă, nu spun nimic, dacă nu le raportăm la bugetul local general. În cazul Sibiului se pare că acest buget a crescut semnificativ, de la 21 258 030 euro în 2002 și 27 604 055 euro în 2003, la 78 500 000 euro în 2006, iar în 2007, la 89 945 000 euro.

Tabelul nr. 3

Bugetul Municipiului Sibiu, în perioada 2002–2008

Anul	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Suma (milioane de euro)	21 258	32 426	40 120	47 963	78 500	89 945	89 945

Sursa: Primăria Municipiului Sibiu.

După cum arată cifrele, creșteri semnificative ale bugetului s-au produs începând cu anul 2004, an în care Sibiul a fost desemnat capitală culturală europeană, însă, cu siguranță, această creștere nu se datorează, în exclusivitate, nominalizării Sibiului ca viitoare capitală culturală europeană.

Încercând să estimăm costurile directe pentru Programul *Sibiu 2007 – CCE*, am inventariat principalele cheltuieli publice pentru echipamente și facilități, precum și cheltuielile publice pentru evenimente culturale. Acestea variază între 100 000 și 13 000 000 euro.

Totalurile la care s-a ajuns, în ceea ce privește cheltuielile generale sunt următoarele:

- Total cheltuieli publice: 18 900 000 euro.
- Cheltuieli totale pe echipamente și facilități: 85 900 000 euro.

Poate că Sibiu ar fi arătat altfel astăzi, fără investițiile uriașe care au dus la reabilitarea și modernizarea cartierelor orașului. Arterele reabilite, renovarea celor trei piețe centrale, refacerea centrului istoric, dar și alte asemenea lucrări au contabilizat o investiție de cca. 5,2 milioane de euro, din partea Ministerului Culturii și 35 de milioane de euro, din partea Primăriei Sibiu. De asemenea, alte investiții au fost direcționate către modernizarea aeroportului sau pentru dotarea cu aparatură și scene pentru spectacole.

Tabelul nr. 4

Costuri estimate pentru Programul Sibiu 2007 – CCE

Cheltuieli publice pentru echipamente și facilități	Suma (euro)
Noua clădire pentru biblioteca județeană Astra și renovarea teatrului Gong (pentru copii).	3 430 000
Renovarea Muzeului de Artă Brukenthal.	5 000 000
Pavilionul multifuncțional.	790 000
Pianul Steinway.	100 000
Două scene pentru concerte.	800 000
Cheltuieli publice pentru programe culturale.	Suma (euro)
337 proiecte culturale.	13 400 000
A treia Reuniune Ecumenică a Bisericilor Europene.	500 000
Promovare.	5 000 000

Sursa: Asociația Sibiu 2007.

La investițiile în infrastructura culturală realizate de Primăria Municipiului Sibiu se adaugă investițiile realizate de Consiliul Județean Sibiu (reabilitatea Teatrului *Gong* și a Sălii *Thalia*, de exemplu), sau investițiile Ministerului Culturii și Cultelor (alte două scene).

Inclusiv pentru evenimentele de închidere a programului, Sibiu a primit un sprijin semnificativ de la Uniunea Europeană, care a decontat aproximativ 60% din cele 2 400 000 de euro destinate acestor manifestări.

Impactul Programului Sibiu 2007 – CCE, în rândul agenților economici

La sfârșitul anului 2007, Centrul de Cercetări Culturale a realizat un sondaj având ca scop evaluarea evenimentelor din cadrul Programului *Sibiu 2007 – CCE*, precum și impactul pe care acest program l-a avut la nivelul Sibiului. Conform acestui studiu, companiile din domeniul turismului au raportat creșteri variate în ceea ce privește profitabilitatea economică, prin comparație cu 2006, după cum urmează: 13,7% pentru *tour operatori*, 10,9% pentru companiile de transport, 10,5% pentru hoteluri și moteluri (*Figura 1*).

Reprezentanții firmelor sibiene au indicat un impact mare și foarte mare al programului asupra următoarelor aspecte:

Tabelul nr. 5

Aprecierea impactului Programului Sibiu 2007 – CCE, pe diverși indicatori (în procente)

	Impact foarte mic	Impact mic	Impact mare	Impact foarte mare
Dezvoltarea orașului Sibiu.	1,4	5,7	71,1	21,8
Modernizarea infrastructurii.	2,1	8,6	69	20,3
Dezvoltarea turismului.	0,7	3,2	47,1	49,0
Creșterea numărului de turiști.	0,7	1,8	33,9	63,6
Creșterea investițiilor.	1,0	10,0	66,0	23,0
Atragerea de noi investitori (incl. străini).	1,8	6,3	72,5	16,4
Creșterea vizibilității interne și externe a Sibiului.	0,7	3,6	62,1	33,6

Sursa: Impactul Programului Sibiu 2007 – CCE, asupra firmelor din zona Sibiului. Raport final, sondaj CURS, comandat de CSCDC.

Firmele sibiene raportează, de asemenea, o creștere semnificativă a profitabilității, în 2007.

Tabelul nr. 6

Evoluția profitabilității firmelor, în 2007

	Creștere foarte mare	Creștere semnificativă	Nicio modificare	Scădere semnificativă	Scădere foarte mare
Evoluția profitabilității firmelor în 2007	7,1%	68,2%	22,5%	0,70%	1,5%

Sursa: : Impactul Programului Sibiu 2007 – CCE, asupra firmelor din zona Sibiului. Raport final, sondaj CURS, comandat de CSCDC.

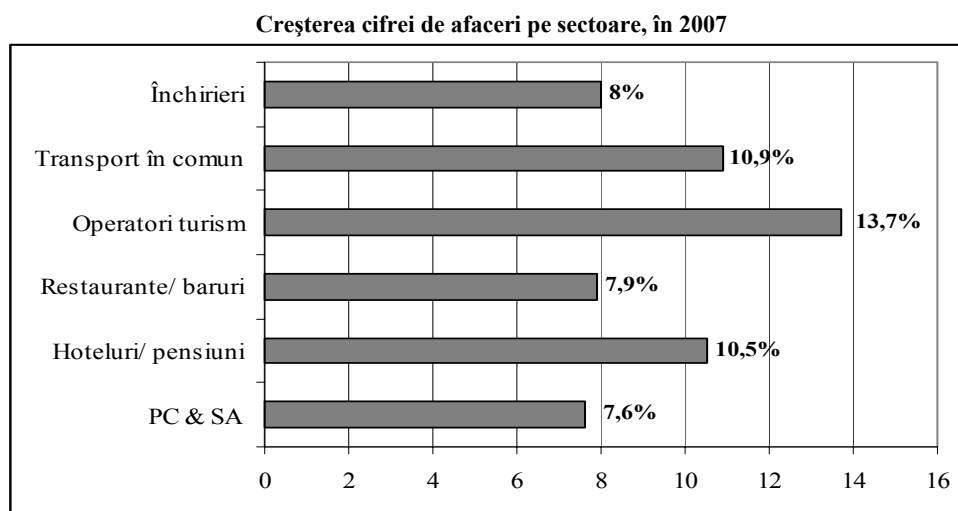
Mai mult de 50% dintre firmele sibiene au angajat personal nou în 2007, cu o medie de 3,3 persoane pe firmă. Cel mai mare impact financiar se înregistrează în sectorul turismului, 95% dintre hoteluri și pensiuni raportând un impact semnificativ și mare. Cel mai mare impact asupra afacerilor s-a înregistrat în domeniul hotelurilor și pensiunilor (cu o balanță netă de 80%), tour-operatorilor (76%) și transporturilor (75%).

Este de la sine înțeles că sporirea numărului de turiști a impulsionează puternic industria turistică locală. Au fost construite mai multe hoteluri în 2007, iar unele au devenit funcționale în 2008. Ministerul Turismului aprecia că numărul camerelor în hotelurile din Sibiu va crește cu 30%, până în 2009.

Așa cum rezultă din cifrele de mai sus, municipalitatea investește foarte mult în infrastructura orașului, încurajează dezvoltarea sa economică și pune accent pe latura culturală, acel atu al Sibiului care l-a propulsat în topul orașelor din România. Conform statisticilor la nivel național, în anul 2007, turismul în România a crescut cu 20% și cu siguranță că Sibiul a avut o contribuție reală la această creștere, el fiind noutatea din oferta turistică a țării noastre. Sibiul a fost prezent la

cele mai prestigioase târguri de turism din Europa, iar eforturile au fost răsplătite prin vizibilitatea crescută și numărul mare de turiști.

Figura 1

Notă: PC&SA reprezintă producția de creație și serviciile aferente.

ÎN LOC DE CONCLUZII

O serie de elemente și decizii au structurat raportarea autorităților la ceea ce a însemnat *Sibiu 2007 – CCE*. Rezultatele au început, deja, să fie vizibile. Sibiuul a devenit atractiv nu doar din punct de vedere turistic, ci și din punctul de vedere al angajării pe piața forței de muncă. Agențiile de turism sunt tot mai interesate de oferta turistică a Sibiului, iar operatorii turistici locali construiesc o rețea turistică locală tot mai performantă.

Aspectul orașului este altul, în urma investițiilor realizate, iar tendința de dezvoltare este în continuă creștere. Tot statutul de capitală culturală a adus firmelor sibiene o importantă creștere a cifrei de afaceri, față de anul 2006, și foarte multe companii, mai ales din segmentul de *retail* își manifestă interesul pentru a investi în Sibiu.

Dincolo de câștigurile din sfera economică, datorită acestui program, comunitatea sibiană a resimțit efecte pozitive și în sfera socială, culturală și, mai ales, identitară. A sporit sentimentul apartenenței la comunitate, sentimentul mândriei și al responsabilității civice și, toate acestea, prin faptul că a „forțat” diferitele culturi (ne referim aici la multiculturalismul specific Sibiului) să intre în dialog și, astfel, să inițieze noi traiectorii de dezvoltare comună.

Viitoarele posibile capitale culturale din România vor putea să folosească experiența Sibiului dobândită cu ocazia implementării acestui program, iar pentru

cercetătorii din domeniul socialului rămâne deschis un spațiu de analiză, comparativă chiar, pe seama a diverși indicatori socioeconomiici sau culturali, între Sibiu și alte capitale europene.

BIBLIOGRAFIE

1. Cochrane, A., Jonas, A., *Reimagining Berlin: World City, National Capital or Ordinary Place?*, University of Hull, „UK European Urban and Regional Studies”, 6(2), 1999.
2. Costin, C., *Politicile culturale și calitatea vieții*, Timișoara, Editura de Vest, 1996.
3. Howlett, M., Ramesh, M., *Studiul politicilor publice*, Chișinău, Editura Epigraf, 2004.
4. Herrero et al., *The Economic Impact of Cultural Events*, în „European Urban and Regional Studies”, 13(1), 2006.
5. Shields, R., *Culture and the Economy of Cities*, în „European Urban and Regional Studies”, 6; 303, 1999.
6. *** *European Cities and Capitals of Culture. Study Prepared for the European Commission*, Brussels, Palmer/Rae Associates, 2004.
7. www.sibiu.ro, accesat în iulie, 2008: „Sibiu/Hermanstadt în cifre”.
8. www.primariasibiu.ro, accesat în iulie, 2008.

One of the cultural policies which had a great impact at the local and national level was the Program Sibiu 2007 – Cultural European Capital. This Program increased the visibility of Sibiu and Romania in the world, and some social and economic parameters of Sibiu. We based this statement on the impact which the Program had on the local economic agents, on the increase of the profitability rate and on the modernizations in the urban structure. Another benefit of this Program could be the possibility for another cultural capitals from Romania to use the experience which Sibiu gathered. At the same time, some useful comparisons, from different perspectives can be made between Sibiu and other cultural european capitals.

Keywords: *cultural policies, urban development, cultural capital, cultural and urban infrastructure.*